

Comparison of the effectiveness of premarital education through interpersonal awareness and choice program and indigenous multidimensional approach on dysfunctional couple beliefs in marriage seekers

Seed Balochzadeh Khorshaneh¹, Mansour Abdi², Khalil Ghaffari³, Rahim Hamidipour⁴

1. PhD Student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Humanity Sciences, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran

2. (Corresponding author)* Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Arak University, Arak, Iran

3. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanity Sciences, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran

4. Assistant Professor, Department of Counseling, Farhangian University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

Aim and Background: Research has shown that adequate education on marriage-related issues can affect couples' beliefs; therefore, the present study was conducted to compare the effectiveness of premarital education by the method of awareness program and interpersonal selection and multidimensional indigenous approach on dysfunctional couple beliefs in marriage seekers.

Methods and Materials: The research method is quasi-experimental with pre-test-post-test design with control group. The statistical population of the study included all marriage applicants in Arak who referred to the Center for Sustainable Life in 1399, and 60 of them were randomly selected and randomly divided into Two experimental groups and control group were included. In this study, the content of premarital training sessions based on the principles and techniques of the Interpersonal Awareness and Selection Program (PICK) was two weekly 90-minute sessions and native multidimensional training in 10 40-minute sessions. Done. The data collection tool was Eidelsen and Epstein (1982) Communication Beliefs Questionnaire and covariance analysis test was used to analyze the data using SPSS software version 22.

Findings: The results showed that there was a significant difference between the effectiveness of premarital education through the program of knowledge and interpersonal choice and the native multidimensional approach on communication beliefs, expectation of mind reading and no change of spouse ($P \geq 0.001$).

Conclusions: It seems that people who participate in premarital education programs have better communication growth, less destructive exchanges and more support, and also have lower divorce rates.

Keywords: Awareness Program, Interpersonal Choice, Indigenous, Dysfunctional Beliefs, Marriage

Citation: Balochzadeh Khorshaneh S, Abdi M, Ghafari K, Hamidipour R. Comparison of the effectiveness of premarital education through interpersonal awareness and choice program and indigenous multidimensional approach on dysfunctional couple beliefs in marriage seekers. Res Behav Sci 2021; 19(3): 415-426.

* Mansour Abdi

Email: drmansourabdi@gmail.com

مقایسه اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج

سعید بلوچ زاده خورشانه^۱، منصور عبدی^۲، خلیل غفاری^۳، رحیم حمیدی پور^۴

۱- دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

۲- نویسنده مسئول* استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه اراک، ایران.

۳- استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران

۴- استادیار، گروه مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: تحقیقات نشان داده است که آموزش کافی در مورد مسائل مرتبط با ازدواج می‌تواند بر باورهای زوجین اثرگذار باشد بنابراین پژوهش حاضر باهدف مقایسه اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواه است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه افراد متقاضی ازدواج شهر اراک مراجعه‌کننده به کانون زندگی پایدار در سال ۱۳۹۹ بود و از بین آنان تعداد ۶۰ نفر به‌صورت در دسترس انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایشی و یک گروه گواه قرار گرفتند. در این مطالعه، محتوای جلسه‌های آموزش قبل از ازدواج با تکیه بر اصول و فنون برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی (PICK) به‌صورت هفتگی دو جلسه ۹۰ دقیقه‌ای و آموزش چندبعدی بومی‌نگر به‌صورت ۱۰ جلسه ۴۰ دقیقه‌ای انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه باورهای ارتباطی ایدلسن و اپستین (۱۹۸۲) بود و برای تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ارتباطی توقع ذهن‌خوانی و عدم تغییر همسر معنادار بود ($P<0/05$).

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد که افرادی که در برنامه‌های آموزش پیش از ازدواج شرکت می‌کنند، از رشد ارتباطی بهتری، تبادللات مخرب کمتر و حمایت بیشتری برخوردارند و همچنین آمار طلاق در آن‌ها کمتر است.

واژه‌های کلیدی: برنامه آگاهی، انتخاب بین فردی، بومی‌نگر، باورهای ناکارآمد، ازدواج

ارجاع: بلوچ زاده خورشانه سعید، عبدی منصور، غفاری خلیل، حمیدی پور رحیم. مقایسه اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۴۰۰؛ ۱۹(۳): ۴۱۵-۴۲۶.

*- منصور عبدی

drmansourabdi@gmail.com رایان‌نامه:

مقدمه

ازدواج از مهم‌ترین ارزش‌های انسانی در تمام جوامع انسانی می‌باشد و تصمیم‌گیری برای ازدواج یکی از سخت‌ترین و پیچیده‌ترین تصمیمات زندگی است (۱)، هرچند در اغلب موارد به‌عنوان امری با کمترین پیچیدگی و بیشترین شادی بخشی تصور می‌شود، اما این دیدگاه خیال‌بافانه از انتقال به ازدواج ممکن است به عدم آمادگی مناسب یک زوج و مشکلات بعدی و پریشانی در طول این انتقال بیانجامد (۲). اگرچه دوران نامزدی تجارب رشدی زیادی مثل مصاحبت و همراهی، تعاملات آزادانه‌تر و حمایت‌های عاطفی را برای زوجین به وجود می‌آورد، ولی اغلب زوج‌ها به خاطر شرایط این دوران در معرض تعارض و خشونت بیشتری قرار دارند (۳)؛ بنابراین مداخله در دوران نامزدی و کاهش مشکلات ناشی از این دوران و تشخیص و حل به‌موقع اختلاف‌ها و همچنین افزایش لحظات شاد برای دوام این رابطه در این دوران ضروری به نظر می‌رسد. با این تفاسیر می‌توان شاخص‌هایی را که باید قبل از ازدواج به آن‌ها توجه کرد به سه دسته تقسیم نمود: ۱) عوامل مربوط به تاریخچه هر یک از زوج‌ها یا منابع بالقوه و بالفعل هر یک از زوجین، ۲) صفات و ویژگی‌هایی چون احترام به خویشتن، اعتمادبه‌نفس، برخورداری از مهارت‌های ارتباطی، سلامت جسمی و روانی، ۳) نظام ارزشی زوجین، نگرش‌ها و راهبردهای مقابله با استرس و مهارت‌های حل مسئله (۴).

یکی از آسیب‌زاترین عواملی که در دوران قبل از ازدواج بر شکل‌گیری ازدواج و طلاق مؤثر است، باورها، افکار و انتظارات غیرمنطقی و عاشقانه از ازدواج است (۵، ۶). نتایج مطالعاتی آشکار ساخته است که بسیاری از افراد انتظارات غیرواقع‌بینانه‌ای نسبت به ازدواج و شریک زندگی خود دارند و انتظار دارند که همسر آن‌ها تمام نقص‌ها و کمبودهای زندگی قبل از ازدواج آن‌ها را پر نماید (۷)؛ بنابراین، دریافت آموزش‌های قبل از ازدواج جهت پیشگیری از شکست در زندگی زناشویی دارای ضرورت بوده و فرض پژوهشگر بر این است که زوجین می‌توانند مهارت‌های موفقیت در ازدواج را فراگیرند؛ در این رابطه، آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج بر استحکام ازدواج، کاهش طلاق و ارتقای کیفیت روابط زناشویی کمک می‌کند (۲، ۴). در بسیاری از برنامه‌های آموزش پیش از ازدواج بر اهمیت یادگیری شیوه‌های ارتباطی، روشن کردن موارد عدم توافق، افزایش صمیمیت زوجین، مفهوم انتظارات زوج‌ها از زندگی و تأثیر این انتظارات بر

روابط میان آن‌ها تأکید می‌شود (۸)؛ و نتایج مطالعاتی از تأثیر مثبت برنامه‌های آموزش پیش از ازدواج بر بهبود روابط زوجین حمایت کرده است (۸-۱۰). بر اساس نتایج مطالعات صورت پذیرفته، بسیاری از طلاق‌ها بدین دلیل رخ می‌دهد که زوجین برای ازدواج آماده نبوده، آموزشی دریافت نکرده‌اند و ارتباط موفق‌تری با یکدیگر ندارند (۱۱)؛ بنابراین می‌توان بر اهمیت آموزش پیش از ازدواج بر رضایت از زندگی زناشویی و مشکلات زناشویی و متعاقباً طلاق پی برد. نتایج پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که فقدان آموزش کافی در مورد مسائل مرتبط با ازدواج، اطلاعات ناکافی زوجین، مشکلات دلبستگی، باورهای ناکارآمد ارتباطی، تمایز یافتگی، ملاک‌ها و باورهای نادرست اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، ارتباط ضعیف، ترس از عدم موفقیت در ازدواج از شایع‌ترین عوامل و آسیب‌هایی هستند که ممکن است زندگی زوجین را دچار مشکلات زیادی کند (۴). نظام باورها و اعتقادات در زندگی زناشویی دارای اهمیت بسیار بالایی است؛ زیرا این باورها در ارتباط با فرد دیگر روی می‌دهد و تأثیر چشمگیری بر روابط یکدیگر می‌گذارند (۱۲). منظور از باورهای غیرمنطقی آن دسته از باورهای غیرمنطقی است که مختص رابطه زناشویی است و در اثر استفاده افراطی، مشکل ایجاد کرده است (۱۳). باورهای ناکارآمد ارتباطی از نظر اپستین و ایدلسون شامل: ۱- باور به تخریب‌کنندگی مخالف، به معنای نپذیرفتن، ناراحتی و تفسیر منفی اختلاف‌نظر (۱۴)، ۲- باور به تغییرناپذیری همسر، اعتقاد به نداشتن توانایی همسر در تغییر رفتارها و تکرار شدن آن‌ها در آینده، ۳- توقع ذهن‌خوانی، انتظار اینکه بدون نیاز به گفتن و اظهارنظر کردن، فرد باید احساسات، افکار و نیازهای همسر خود را بداند، ۴- کمال‌گرایی جنسی، انتظار از همسر در ایجاد رابطه جنسی تام و تمام در همه موقعیت‌ها بدون توجه به وضعیت او و ۵- باور درباره تفاوت‌های جنسیتی، نداشتن درک صحیح از تفاوت‌های شناختی و فیزیولوژیکی زن و مرد، به‌صورت انتظار یکسان داشتن، یا تفاوت‌های مادر زادی را علت اختلاف دانستن می‌باشد (۱۳)، ۱۵). نقش باورهای ارتباطی بر مسائل زناشویی در پژوهش‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. در این ارتباط می‌توان به سطوح بالای باورهای ناکارآمد ارتباطی و سطوح پایین رضایت زناشویی (۷)، بی‌ثباتی در ازدواج (۱۶)، دلزدگی زناشویی (۱۷) اشاره کرد. همچنین نتایج مطالعات گاتمن (۱۸)، باورهای ارتباطی را از عوامل مؤثر بر بروز طلاق خواند. در این پژوهش با مقایسه آموزش‌های قبل از ازدواج به روش آگاهی و انتخاب‌های

رشدی بومی است و با توجه به این الگو چهار مجموعه عمده از عوامل قبل از ازدواج می‌توانند پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی زناشویی باشند. این عوامل عبارت‌اند از: عوامل فردی، عوامل خانوادگی و خویشاوندی، عوامل زناشویی و عوامل فرهنگی (۲۳). بر اساس این رویکرد، زن و شوهر در هنگام ازدواج و نیز بعد از آن ضمن توجه به عوامل مختلف فردی، خانواده مبدأ، زناشویی، فرهنگی اجتماعی و معنوی باید بر روی ابعاد مختلف شناختی، اخلاقی، عاطفی و رفتاری و حتی جسمانی کار کنند و مهارت‌های مناسب برای هر بعد را با توجه به عوامل مذکور کسب کنند. به‌طور کلی می‌توان گفت رویکرد چندبعدی بومی-نگر، تلفیقی از ابعاد مختلف رویکردهای شناختی، رفتاری، هیجان مدار و معنوی است، با این تفاوت که در این رویکرد، کاربر روی ابعاد مختلف شناختی، اخلاقی، عاطفی و رفتاری با تأکید بر مسائل بومی و خصوصیات فرهنگی اجتماعی انجام می‌گیرد. در عوامل فرهنگی به‌ویژه عوامل انسانی نظیر صداقت، اخلاق نیکو، داشتن ایمان، احترام و پایبندی به خانواده، افزایش قدرت سازگاری و میزان صبر و تحمل در کنار انعطاف‌پذیری منطقی و واقع‌بینانه متناسب با بوم و محیط در این رویکرد بسیار مورد تأکید است و چنین رویه‌ای در رویکردهای مشاوره قبل از ازدواج کمتر مشاهده می‌گردد (۲۴). منظور از انعطاف‌پذیری بافتی این است که نوع و شکل ارتباط زن و شوهر در فضای خصوصی زناشویی، در تعامل با خانواده‌های یکدیگر و در تعامل با مسائل فرهنگی و اخلاقی ممکن است شکل‌های کاملاً متفاوتی پیدا کند. در بعضی از موقعیت‌ها ممکن است زن و شوهر بسیار صمیمی و در مواقع دیگر تا حدودی رسمی باشند. همچنین توجه هم‌زمان به همسر و والدین، گرایش به سوی زندگی خصوصی و زناشویی و درعین‌حال پایبندی به آداب و رسوم نیازمند تغییر نقش در موقعیت‌های مختلف است. انعطاف‌پذیری اشاره به تغییر و انعطاف در چهار بعد شناختی، اخلاقی، عاطفی و رفتاری در جنبه‌های مختلف زندگی متناسب با بافت جامعه دارد (۲۵). همچنین در زمینه مسائل فرهنگی مواردی نظیر روراست بودن، تأکید بر غیرت و ناموس، سازش و فداکاری، توجه به معنویات و پایبندی به خانواده، احترام به بزرگ‌ترها و تعلق ویژه به خانواده و فرهنگ از جمله خصوصیات زندگی زناشویی در فرهنگ ایرانی و بخصوص فرهنگ استان مرکزی است. علاوه بر این در منطقه مذکور، شاهد تغییر سبک زندگی افراد به سوی زندگی هسته‌ای نیز هستیم. کسی که در این مناطق می‌خواهد تشکیل زندگی بدهد اصولاً بهتر است از

بین فردی PICK و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ناکارآمد زوجی در زوجین متقاضی ازدواج تلاش خواهد شد تا رویکردی جهت آموزش موفق به زوجین ارائه گردد. برنامه آموزش پیش از ازدواج به شیوه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی بر پایه مدل دلبستگی ارتباطی به دست وان اپ (۲۰۰۶) به‌عنوان مدلی برای بررسی روابط نزدیک گسترش یافت (۱۹). این مدل نظری شناساننده نگاره پیوندهای ارتباطی در یک رابطه است و دربرگیرنده پنج مؤلفه شناخت، اعتماد، دلگرمی، تعهد و تماس است (۱۹). این رویکرد آمیخته‌ای از این پنج پیوند ارتباطی، نگاره‌ای از دریافت کلی در یک رابطه و اطلاعات معنی‌داری درباره احساس عشق، دلبستگی و نزدیکی در رابطه فراهم می‌کند (۲۰). برنامه (PICK) این پنج مؤلفه ارتباطی را در دو بخش دانش عقلی برای شناخت ویژگی‌های یک نامزد و دانش قلبی برای گذر مناسب از یک رابطه عاشقانه سازمان‌دهی می‌کند. بخش دانش عقلی به دانش و شناخت به‌دست‌آمده از همسر یا نامزد در گام آشنایی و روابط عاشقانه به‌طور باریک‌بینانه و ژرف اشاره دارد. در این بخش که مؤلفه نخست برنامه (PICK)، یعنی شناخت است، پنج ویژگی ارتباطی که در پژوهش‌ها به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده ازدواج موفق نامیده می‌شوند، وجود دارد که شخص باید درباره شریکش یاد بگیرد (۲۱). این پنج ویژگی با نام اختصاری (FACES)، یعنی زمینه خانوادگی (F)، نگرش‌ها و اعمال وجدانی (A)، سازگاری بالقوه (C)، نمونه‌هایی از ارتباط با دیگران (E) و مهارت‌های ارتباطی (S) بازشناخته می‌شود. بخش دانش قلبی، یعنی مؤلفه‌های اعتماد، دلگرمی و تماس به رشد ارتباط عاطفی یا احساس عشق میان افراد در گام آشنایی اشاره دارد (۲۲). در این بخش شرکت‌کنندگان شیوه بالندگی، تعهد و گسترش دلبستگی را در یک رابطه یاد می‌گیرند و درباره شیوه تعادل این عوامل و تقویت مرزها در یک رابطه آموزش می‌بینند (۲۰). به‌طور کلی، این برنامه بازبینی فراگیر و کاملی از زمینه‌های برجسته برای تبیین روابط عاشقانه و یک ساختار فراگیر باری درک شیوه نزدیکی و صمیمیت در روابط پیش از ازدواج فراهم می‌کند. نتایج مطالعه وان آپ و همکاران (۲۰) تأثیر این برنامه را مورد مطالعه قرارداد و نتایج از تأثیر مثبت این برنامه بر باورها و نگرش‌های غیرواقعی افراد درباره انتظارات غیرواقع‌بینانه از ازدواج حکایت داشت. از طرف دیگر الگوی بومی‌نگر تحت عنوان الگوی ارتباط، فهرست جامعی از عوامل پیش‌بینی‌کننده قبل از ازدواج را در مورد ازدواج موفق ارائه می‌نماید. نتایج الگوی ارتباط بر اساس یک رویکرد

برای ارزیابی باورهای ارتباطی از پرسشنامه باورهای ارتباطی ایدلسن و اپستین (۱۹۸۲) استفاده شد (۲۶). این پرسشنامه که به منظور اندازه‌گیری باورهای غیرمنطقی در زندگی زناشویی توسط ایدلسن و اپستین (۱۹۸۲) ساخته شده و توسط حیدری و همکاران (۲۷) با روش ترجمه و ترجمه مجدد به فارسی برگردانده شده است، دارای ۴۰ سؤال است که در طیف لیکرت به صورت ۶ گزینه‌ای از صفر (کاملاً غلط) تا ۵ (کاملاً درست) پاسخ داده می‌شود. پنج زیرمقیاس این پرسشنامه عبارتند از باور به تخریب‌کنندگی مخالفت، توقع ذهن‌خوانی، کمال‌گرایی جنسی، باور به تفاوت‌های جنسیتی و باور به عدم‌تغییر همسر که هر کدام دارای ۸ آیتیم می‌باشند. همسانی درونی این پرسشنامه در پژوهش‌های متفاوت موردبررسی قرار گرفته است. در ایران حیدری و همکاران (۲۷) همسانی درونی را برای زیرمقیاس‌های این پرسشنامه از ۰/۴۷ تا ۰/۷۸ به دست آوردند و پایایی آزمون را از طریق آلفای کرونباخ بین ۰/۷۱ تا ۰/۸۴ گزارش نمودند.

محتوای جلسه‌های آموزش قبل از ازدواج در پژوهش حاضر با تکیه بر اصول و فنون برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی (PICK) وان اپ مبدع این شیوه به صورت هفتگی دو جلسه ۹۰ دقیقه‌ای بود که در ادامه توضیح داده شده است.

برنامه آموزشی قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی.

جلسه اول: آشنایی با برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی. در این جلسه اعضا با استفاده از فنون آشنا شدن با یکدیگر، معرفی و از اهداف و هنجارهای گروه و اهمیت و ضرورت آموزش قبل از ازدواج آگاهی یافتند. همچنین، این جلسه با نمایش فیلم مستند طلاق و گفتگو در مورد مدل دل‌بستگی ارتباطی و نحوه کسب دانش عقلی و قلبی خاتمه یافت؛

جلسه دوم: آموزش کسب دانش عقلی از طریق آشنایی با الگوهای زمینه خانوادگی و وجدانی بودن. در این جلسه اعضا با الگوهای خانوادگی و تأثیر این الگوها بر روابط بزرگ‌سالی مثل انتخاب همسر و تعامل با همسر آشنا شدند و نسبت به شیوه‌های تغییر این الگوها آگاهی کسب کردند. همچنین، در این جلسه اعضا با تعریف کاملی از وجدان آشنایی پیدا کردند و با عمل نظارت بر خود و عمل اتخاذ دیدگاه وجدانی آشنا شدند.

جلسه سوم: آموزش کسب دانش عقلی از طریق درک سازگاری و تناسب. در این جلسه اعضای گروه با سازگاری و ابعاد آن شامل شیمی متقابل (جاذبه متقابل)، مکملیت (بررسی

انعطاف‌پذیری کافی برخوردار باشد و در کنار نوگرایی و تغییر سبک زندگی، لازم است به آداب‌ورسوم و ارزش‌ها نیز توجه نماید. با وجود چنین خصوصیات و حساسیت‌های فرهنگی، در بعضی از موارد شاهد برگزاری دوره‌های مختلف آموزش برای مشاوره قبل از ازدواج هستیم که کمتر به این مخلفه‌ها توجه می‌شود. بر این مبنا و با نگاه چندبعدی جلسات مختلف آموزشی تدوین و آموزش‌های لازم برای افراد در آستانه ازدواج ارائه گردیده است. علاوه بر این، رویکرد چندبعدی بومی‌نگر متأثر از شیوه برنامه غنی‌سازی/آمادگی نیز است. زیربنای نظری برنامه غنی‌سازی/آمادگی بر اساس این فرض استوار است که کیفیت روابط زناشویی و ازدواج موفق می‌تواند از طریق عوامل قبل از ازدواج پیش‌بینی شود (۲۴)؛ بنابراین، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا بین آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج تفاوت وجود دارد؟

مواد و روش‌ها

روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواه است. در این مطالعه، محتوای جلسه‌های آموزش قبل از ازدواج در پژوهش حاضر با تکیه بر اصول و فنون برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی (PICK) وان اپ مبدع این شیوه به صورت هفتگی دو جلسه ۹۰ دقیقه‌ای بود و همچنین، آموزش چندبعدی بومی‌نگر به صورت ۱۰ جلسه ۴۰ دقیقه‌ای طراحی شد. در این مطالعه، بیماران OCD، بیماران دچار اختلالات اضطرابی و خلقی، افراد دچار اعتیاد، اختلال شخصیت مرزی و دمانس وارد مطالعه نشدند و صرفاً افرادی وارد مطالعه شدند که فاقد اختلالات روان‌پزشکی هستند. با توجه به جامعه آماری پژوهش که شامل کلیه افراد متقاضی ازدواج شهر اراک در سال ۱۳۹۹ بود که از تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۲۰ تا ۱۳۹۹/۰۳/۲۰ جهت دریافت مشاوره قبل از ازدواج به کانون زندگی پایدار مراجعه کردند، از بین آنان تعداد ۶۰ نفر به صورت دردسترس انتخاب و به صورت تصادفی در سه گروه آزمایشی برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی (۲۰ نفر)، گروه آموزشی بومی‌نگر (۲۰ نفر) و گروه گواه (۲۰ نفر) قرار گرفتند. لازم به ذکر است که تخمین حجم نمونه براساس فرمول کوهن می‌باشد. علاوه بر این شرکت‌کنندگان هر سه گروه از نظر سن، سطح تحصیلاتی و وضعیت اشتغال همسان شدند.

آموزش چندبعدی بومی‌نگر (۲۴) به صورت ۱۰ جلسه ۴۰ دقیقه‌ای است

رویکرد چندبعدی بومی‌نگر.

جلسه اول، معرفی فرایند گروه و مرور برنامه همراه با تمرین آرام‌سازی معنوی و تغییر نقش؛
جلسه دوم، ابراز محبت و همدلی با استفاده از چرخه انعطاف-پذیری بافتی؛

جلسه سوم، مهارت سازش و حل تعارض؛
جلسه چهارم، کنترل خشم با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛

جلسه پنجم، رابطه جنسی با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛

جلسه ششم، نحوه مشارکت و تصمیم‌گیری در امور خانه (مدیریت امور مالی، کاری، فراغت و تحصیلی) با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛

جلسه هفتم، مهارت انجام کارهای خانه و تصمیم‌گیری برای امور زندگی (فعالیت مذهبی، نحوه پوشش و نحوه اجرای عروسی) با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛

جلسه هشتم، مهارت تعامل با خانواده مبدأ با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛

جلسه نهم، آموزش به والدین زوجین با استفاده از چرخه انعطاف‌پذیری بافتی؛
جلسه دهم، پایان دوره و جمع‌بندی.

روش آماری

به‌منظور تحلیل داده‌های پژوهش حاضر از روش‌های آماری توصیفی شامل میانگین و انحراف استاندارد و روش‌های استنباطی از جمله آزمون تحلیل کوواریانس با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ انجام شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، در گروه تجربی برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۷/۹۰ سال، در گروه تجربی رویکرد چندبعدی بومی‌نگر میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۸/۴۵ و در گروه گواه میانگین سنی ۲۶/۹۵ سال است و در هر سه گروه تجربی برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی، گروه رویکرد چندبعدی بومی‌نگر و گروه گواه با توجه به همسان

تفاوت‌های مهم) و مقایسه‌پذیری (بررسی شباهت در سبک زندگی، ارزش‌ها و شخصیت) آشنا شدند.

جلسه چهارم: آموزش کسب دانش عقلی از طریق شناخت مهارت‌های ارتباطی نامزد. این جلسه با بحث در مورد اهمیت مهارت‌های ارتباطی سالم، تشخیص فریب در ابراز خود، ارتباط ناهمخوان، انتظار در مورد باز بودن شریک زندگی، آغاز شد و با شناخت مهارت‌های ارتباطی شریک مثل ابراز وجود و خودافشایی خاتمه یافت.

جلسه پنجم: آموزش کسب دانش قلبی از طریق آگاهی از مؤلفه اعتماد. این جلسه با بحث در مورد این‌که چرا افراد در اعتماد کردن مشکل دارند و ویژگی‌های افراد قابل اعتماد شروع شد. سپس در زمینه منابع اطلاعاتی افراد شامل ایده آل‌ها و تداعی‌ها به افراد آموزش داده شد؛

جلسه ششم: آموزش کسب دانش قلبی از طریق آگاهی از مؤلفه اعتماد. در این جلسه همانند جلسه قبل، در مورد منابع دیگر اطلاعاتی یک فرد از جمله انتظارات و باورهای ارتباطی کلیشه‌ای بحث و گفتگو شد و از تکنیک عملی اعتمادسازی استفاده شد؛

جلسه هفتم: آموزش کسب دانش قلبی از طریق دلگرمی. این جلسه با طرح این سؤال که چگونه می‌فهمید نامزدتان علاقه‌مند به برآورده کردن نیازهایتان خواهد بود شروع شد. در ادامه در مورد اهمیت نیازها و فرایند دوقطبی شدن در یک رابطه به افراد آموزش داده شد. سپس در مورد نماد بینگ و یانگ به‌عنوان نماد دلگرمی جهت حل تفاوت‌ها با اعضای گروه بحث شد؛

جلسه هشتم: آموزش کسب دانش قلبی از طریق تعهد و تماس. در این جلسه در مورد تعهد و چگونگی آزمون متعهد بودن شریک آینده، خطرات ناشی از ماندن طولانی در یک رابطه و تعهد بیش‌ازاندازه در قبل از ازدواج به افراد آموزش داده شد و در مورد اثرات عاطفی و فیزیکی جاذبه جنسی و تماس در روابط قبل از ازدواج بحث شد. در این جلسه به افراد بینش‌های لازم در مورد نگرش و انتظارات افراد در مورد رضایت جنسی ارائه شد؛

جلسه نهم: مرور مفاهیم اصلی و اجرای پس‌آزمون. ضمن تقدیر صمیمانه از حضور شرکت‌کنندگان پژوهش در این جلسات، مفاهیم جلسات قبل شامل نحوه کسب دانش عقلی و مؤلفه‌های آن و همچنین، نحوه کسب دانش قلبی و مؤلفه‌های آن و به‌طور کلی درک مدل دلبستگی ارتباطی مرور شد (۱۹، ۲۰).

فردی، گروه رویکرد چندبعدی بومی نگر و گروه گواه با توجه به همسان کردن وضعیت اشتغال، تعداد ۱۸ نفر از شرکت کنندگان با وضعیت شاغل و تعداد ۲ نفر از شرکت کنندگان با وضعیت بدون شغل (سرباز)، در پژوهش شرکت داشتند. در ادامه داده‌های مربوط به میانگین و انحراف استاندارد نمرات شرکت کنندگان در متغیرهای وابسته ارائه شده است.

کردن سطح تحصیلاتی، تعداد ۳ نفر از شرکت کنندگان با سطح تحصیلی دیپلم و زیر دیپلم، تعداد ۶ نفر از شرکت کنندگان با سطح تحصیلی فوق دیپلم، تعداد ۷ نفر از شرکت کنندگان با سطح تحصیلی لیسانس و تعداد ۴ نفر از شرکت کنندگان با سطح تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر در پژوهش شرکت داشتند. همچنین، در هر دو گروه تجربی برنامه آگاهی و انتخاب بین

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای وابسته

پس‌آزمون		پیش‌آزمون		گروه	متغیرها
انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین		
۶/۲۶	۱۲/۹۵	۵/۰۱	۲۳/۷۵	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	مخالفت به تخریب‌کنندگی باور
۷/۴۶	۱۶/۷۵	۶/۲۷	۲۲/۶۵	رویکرد چندبعدی بومی نگر	
۵/۹۷	۲۰/۸۰	۵/۴۴	۲۱/۵۰	گواه	
۴/۰۳	۱۱/۹۵	۸/۶۷	۲۱/۳۰	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	توقع ذهن خوانی
۶/۶۰	۱۶/۱۰	۶/۶۱	۲۲/۸۵	رویکرد چندبعدی بومی نگر	
۱۰/۱۹	۲۵/۱۰	۱۰/۳۷	۲۴/۹۵	گواه	
۸/۱۵	۱۵/۵۰	۹/۴۱	۲۰/۷۰	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	کمال‌گرایی جنسی
۴/۲۵	۱۳/۳۰	۷/۱۱	۱۸/۲۵	رویکرد چندبعدی بومی نگر	
۸/۷۵	۱۹/۸۵	۸/۷۱	۲۰/۱۰	گواه	
۶/۹۲	۱۴/۳۰	۸/۴۷	۲۰/۱۱	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	جنسیتی تفاوت‌های به باور
۳/۹۲	۱۲/۶۰	۷/۵۶	۱۸/۱۵	رویکرد چندبعدی بومی نگر	
۷/۹۱	۲۰/۱۵	۸/۹۱	۲۰/۳۵	گواه	
۵/۰۲	۱۲/۴۵	۷/۴۷	۲۴/۲۵	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	عدم تغییر همسر به باور
۸/۲۷	۱۶/۲۵	۹/۳۲	۲۱/۲۰	رویکرد چندبعدی بومی نگر	
۷/۹۵	۲۲/۱۰	۸/۰۳	۲۲	گواه	

کاهش داشته است. این یافته بدین معنی است که آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و آموزش رویکرد چندبعدی بومی نگر باعث تغییراتی در نمرات باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج شرکت کننده در مطالعه شده است.

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌گردد، میانگین نمرات باورهای ارتباطی شامل تخریب‌کنندگی مخالفت، توقع ذهن خوانی، کمال‌گرایی جنسی، باور به تفاوت‌های جنسیتی و باور به عدم تغییر همسر افراد گروه تجربی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی، گروه تجربی رویکرد چندبعدی بومی نگر در پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون

جدول ۲. نتایج آزمون شاپیرو-ویلک برای نرمال بودن توزیع داده‌ها

Sig	درجه آزادی	آماره	متغیر
۰/۴۱	۶۰	۰/۹۷	مخالفت به تخریب‌کنندگی باور
۰/۲۴	۶۰	۰/۹۵	توقع ذهن خوانی
۰/۳۰	۶۰	۰/۹۶	کمال‌گرایی جنسی
۰/۹۴	۶۰	۰/۹۸	جنسیتی تفاوت‌های به باور
۰/۴۹	۶۰	۰/۹۷	عدم تغییر همسر به باور

نشان داد که مقدار F محاسبه شده برای خرده مقیاس‌های باورهای ارتباطی معنی دار نیست، لذا فرض همگنی واریانس در ماتریس کوواریانس پذیرفته می‌شود. در متغیرهای کمال‌گرایی جنسی و باور به عدم تغییر همسر مقدار F معنی دار است، اما با توجه به برابری حجم هر دو گروه می‌توان از پیش فرض همگنی واریانس چشم‌پوشی کرد.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که مقدار آماره محاسبه شده برای تمام متغیرهای وابسته شامل باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج در پیش‌آزمون معنی دار نیست، لذا فرض نرمال بودن توزیع نمرات داده‌ها پذیرفته می‌شود. نتایج آزمون باکس نشان داد که مقدار F محاسبه شده برای متغیرهای وابسته شامل باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج شرکت‌کننده در مطالعه معنی دار نیست، لذا فرض همگنی واریانس در ماتریس کوواریانس پذیرفته می‌شود و همچنین، نتایج آزمون لوین نیز

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس برای متغیرهای وابسته در پیش‌آزمون

Sig	F	درجه آزادی	میانگین	گروه	متغیر وابسته
۰/۸۰۱	۰/۲۲۲	۲	۲۳/۷۵	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	مخالفت به تخریب‌کنندگی باور
			۲۲/۶۵	رویکرد چندبعدی بومی‌نگر	
			۲۱/۵۰	گواه	
۰/۵۹۱	۰/۵۳۲	۲	۲۱/۳۰	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	توقع ذهن خوانی
			۲۲/۸۵	رویکرد چندبعدی بومی‌نگر	
			۲۴/۹۵	گواه	
۰/۷۳۳	۰/۳۱۳	۲	۲۰/۷۰	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	کمال‌گرایی جنسی
			۱۸/۲۵	رویکرد چندبعدی بومی‌نگر	
			۲۰/۱۰	گواه	
۰/۶۶۱	۰/۴۱۸	۲	۲۰/۱۱	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	جنسیتی تفاوت‌های به باور
			۱۸/۱۵	رویکرد چندبعدی بومی‌نگر	
			۲۰/۳۵	گواه	
۰/۶۵۲	۰/۴۳۱	۲	۲۴/۲۵	برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی	عدم تغییر همسر به باور
			۲۱/۲۰	رویکرد چندبعدی بومی‌نگر	
			۲۲	گواه	

زوجی در افراد متقاضی ازدواج تفاوت معنی دار وجود دارد و مقدار ضریب اتا نیز نشان می‌دهد که میزان تفاوت اثربخشی آموزش ۳۶/۷ درصد بوده است و مقدار توان آماری نشان می‌دهد که حجم نمونه از کفایت لازم برخوردار است و از طرف دیگر اگر آموزش ۱۰۰ با اجرا شود، در ۸۳ بار این نتیجه به دست خواهد آمد.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که مقدار F محاسبه شده برای نمرات پیش‌آزمون متغیرهای باورهای ناکارآمد زوجی در افراد متقاضی ازدواج شرکت‌کننده در مطالعه معنی دار نیست.

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که مقدار F محاسبه شده معنی دار است. به عبارتی، بین اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر حداقل بر روی یکی از متغیرهای باورهای ناکارآمد

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری

آزمون	مقدار	F	فرضیه DF	خطا DF	Sig	ضریب اتا	توان آماری
آزمون هتلینگ	۰/۵۸۰	۳/۳۶۳	۵	۲۹	۰/۰۱۶	۰/۳۶۷	۰/۸۳۷

جدول ۵. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه در متن تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای باورهای ناکارآمد زوجی

متغیر وابسته	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	DF	میانگین مجزورات	F	Sig	ضریب اتا
مخالفت به تخریب‌کنندگی باور	بین گروهی	۱۵۲/۲۰۴	۱	۱۵۲/۲۰۴	۳/۶۱۳	۰/۰۶۶	۰/۰۹۹
	درون گروهی	۱۳۹۰/۳۳۵	۳۳	۴۲/۱۳۱			
توقع ذهن‌خوانی	بین گروهی	۹۷/۴۹۰	۱	۹۷/۴۹۰	۴/۵۰۳	۰/۰۴۱	۰/۱۲۰
	درون گروهی	۷۱۴/۴۴۱	۳۳	۲۱/۶۵۰			
کمال‌گرایی جنسی	بین گروهی	۱۴/۷۸۷	۱	۱۴/۷۸۷	۰/۶۴۸	۰/۴۲۷	۰/۰۱۹
	درون گروهی	۷۵۳/۶۰۲	۳۳	۲۲/۸۳۶			
جنسیتی تفاوت‌های باور	بین گروهی	۲۲/۸۹۴	۱	۲۲/۸۹۴	۰/۸۲۱	۰/۳۷۱	۰/۰۲۴
	درون گروهی	۹۲۰/۳۳۹	۳۳	۲۷/۸۸۹			
عدم تغییر همسر به باور	بین گروهی	۱۸۰/۹۴۱	۱	۱۸۰/۹۴۱	۴/۸۶۴	۰/۰۳۵	۰/۱۲۸
	درون گروهی	۱۲۲۷/۶۵۱	۳۳	۳۷/۲۰۲			

تفاوت معناداری وجود دارد و مقدار ضریب اتا نیز نشان می‌دهد که مقدار تفاوت اثربخشی آموزش‌ها به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر در باورهای مربوط به توقع ذهن‌خوانی ۱۲ درصد و باور به عدم تغییر همسر ۱۲/۸ درصد بوده است.

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که مقدار F محاسبه شده برای باورهای ناکارآمد زوجی در باورهای توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر معنی‌دار است، به عبارتی بین اثربخشی آموزش‌های قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر روی باورهای توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر در افراد متقاضی ازدواج

جدول ۶. نتایج آزمون تعقیبی LSD برای میانگین متغیرهای آزمون

متغیر وابسته	گروه ۱	گروه ۲	تفاوت میانگین	خطای معیار	Sig
توقع ذهن‌خوانی	گروه تجربی آگاهی و انتخاب بین فردی	رویکرد بومی‌نگر	-۳/۲۲۳*	۱/۵۱۹	۰/۰۴۱
باور به عدم تغییر همسر	گروه تجربی آگاهی و انتخاب بین فردی	رویکرد بومی‌نگر	-۴/۳۹۱*	۱/۹۹۱	۰/۰۳۵

بحث و نتیجه‌گیری

تحلیل نتایج نشان داد که در دو باور مربوط به باور توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر در افراد متقاضی ازدواج، پروتکل آموزشی قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی بیشتر از رویکرد چندبعدی بومی‌نگر اثربخش بوده است. براساس نتایج، در متغیرهای توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر اثربخشی رویکرد به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی باعث کاهش معنی‌دار نمرات آزمون در مقایسه با گروه آموزشی به روش رویکرد چندبعدی بومی‌نگر شده است، ولی بین دو رویکرد مبتنی بر برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای دیگر شامل باور به تخریب‌کنندگی مخالفت، کمال‌گرایی جنسی و باور به تفاوت‌های جنسیتی، تفاوت معناداری وجود ندارد. در پیشینه

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که در آزمون تعقیبی LSD در دو باور مربوط به باور توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر در افراد متقاضی ازدواج، پروتکل آموزشی قبل از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی بیشتر از رویکرد چندبعدی بومی‌نگر اثربخش بوده است. براساس نتایج، در متغیرهای توقع ذهن‌خوانی و باور به عدم تغییر همسر اثربخشی رویکرد به روش برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی باعث کاهش معنی‌دار نمرات آزمون در مقایسه با گروه آموزشی به روش رویکرد چندبعدی بومی‌نگر شده است، ولی بین دو رویکرد مبتنی بر برنامه آگاهی و انتخاب بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر باورهای دیگر شامل باور به تخریب‌کنندگی مخالفت، کمال‌گرایی جنسی و باور به تفاوت‌های جنسیتی، تفاوت معناداری وجود ندارد.

موفقیت در ازدواج شامل عوامل زیادی است که برخی از آن‌ها شامل داشتن جاذبه برای همسر، مکمل بودن و داشتن همسانی در شیوه زندگی، ارزش‌ها و شخصیت) است و اگر هر کدام از این عوامل نباشند سازگاری درست به خطر می‌افتد. بنابراین زوجها دریافتند که نمی‌توان همیشه توقع یک رابطه کامل را داشت و گاهی لازم است با از خودگذشتگی نقص‌ها و کمبودها را برطرف کرد. در این رابطه و در جهت سازگاری، دو فرد می‌توانند اختلافات برجسته‌ای باهم داشته باشند، ولی هر شخص باید دیگری را کامل کند و کمبودها را پوشش دهند. با تقویت این رفتارها، فرد به لحاظ اخلاقی قوی‌تر عمل کرده و می‌تواند افکار صحیح را از غلط به خوبی تشخیص دهد و به درستی رفتار نماید. آموزش‌های پیش از ازدواج به این افراد باعث شد تا فرد با اتکا به کمال وجودی خود در سایه اعتمادبه‌نفس و داشته‌های روانی خود به انتخاب عاقلانه دست‌زده و با تفکری صحیح سعی در بهبود روابط با همسر کند. در این زمینه بیان شده است که بسیاری از افراد در مواجهه با موقعیت‌های تکانشی، رفتارهای پرخاشگری از خود ابراز می‌کنند و این رفتارها گاه عواقب و تأثیرات نامطلوبی به همراه دارد، که در کلاس‌های آموزشی پیش از ازدواج، آموزش مواجهه با این موقعیت‌ها می‌تواند کمک بسیار چشمگیری در بهبود روابط، برخورد مناسب با همسر، ارتباط سازنده و مدیریت رفتارهای تکانشی داشته باشد که علاوه بر اینکه بتوانند خود را کنترل کنند و جلوگیری از رفتارهای پرخاشگری در فرد، برخورد مناسبی با مسئله نموده و هم آن را حل کنند. بنابراین افراد با کسب مهارت‌هایی نظیر درست صحبت کردن، احترام متقابل، اخلاق نیکو، درک طرف مقابل، پرهیز از رفتارهای تکانشی، رفتار مناسب در موقعیت‌های مختلف، گرفتن تصمیم‌های مناسب در موقعیت‌های خاص، داشتن گذشت و از خودگذشتگی، صبر، قانع بودن، صداقت و مسئولیت‌پذیری و خودشناسی که مورد تأکید در برنامه‌های اصلی آموزش پیش از ازدواج است، می‌توانند رفتارهای مناسبی را در خود و همسر تقویت کنند. در برنامه آموزش پیش از ازدواج بر اهمیت یادگیری شیوه‌های ارتباطی، روشن کردن موارد عدم توافق، افزایش صمیمیت زوجین، مفهوم انتظارات زوجها از زندگی و تأثیر این انتظارات بر روابط میان آن‌ها تأکید شده است و نتایج تحقیقاتی نشان داده است افرادی که در برنامه‌های آموزش پیش از ازدواج شرکت می‌کنند، از رشد ارتباطی بهتری، تبدلات مخرب کمتر و حمایت بیشتری برخوردارند و همچنین آمار طلاق در آن‌ها کمتر است. به عبارتی، بسیاری از طلاق‌ها

مطالعاتی، پژوهشی که به مقایسه دو روش آموزشی مبتنی بر برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی و رویکرد چندبعدی بومی‌نگر پرداخته باشد، یافت نشد، ولی مطالعاتی مشابه یافت شدند که نشان از اثربخش بودن مثبت هر دو رویکرد آموزشی بر بهبود شرایط زوجین حاکی بودند. در این زمینه، نتایج مطالعات اودیرو (۲۸)، پرهیزگار و همکاران (۲۹)، هاریس (۳۰)، بوهوم (۳۱)، برادفورد و همکاران (۶)، استنلی و همکاران (۳۲)، عباسی (۳۳) و رجیبی و همکاران (۳۴) از تأثیر مثبت برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی و مطالعه کریمی و اسمعیلی (۲۴) از تأثیر مثبت رویکرد چندبعدی بومی‌نگر بر بهبود شرایط زوجین حمایت کرده‌اند. پژوهش ساگسز (۲۰۱۸) باهدف بررسی اثربخشی مشاوره پیش از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب میان فردی بر رضایت زناشویی انجام شد و نتایج نشان داد که مشاوره پیش از ازدواج بر رضایت زناشویی، باعث افزایش رضایت زناشویی و کاهش تعارضات و همچنین کاهش طلاق می‌گردد. نتایج پژوهش هاریس (۳۰) که باهدف بررسی اثربخشی مشاوره پیش از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب میان فردی بر آگاهی، نگرانی و رفتارهای پرخطر در زوجین انجام شده بود، نشان داد که برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی می‌تواند نگرانی‌های شرکت‌کننده‌ها را کاهش دهد و از رفتارهای پرخطر جلوگیری کند. نتایج پژوهش بوهوم (۳۱) نشان داد برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی منجر به افزایش دانش در مورد شریک ازدواج و کاهش نگرش در مورد عشق کورکورانه شده است. نتایج پژوهش برادفورد و همکاران (۶) نشان داد برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی منجر به افزایش آگاهی زوجین، بهبود مهارت‌های ارتباطی و افزایش رضایت ارتباطی شده است. در ایران نتایج پژوهش عباسی (۳۳) نشان داد که آموزش برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی منجر به افزایش آگاهی از تصمیم‌گیری شرکت‌کنندگان گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل شده است و نتایج پژوهش رجیبی و همکاران (۳۴) نشان داد که برنامه آگاهی و انتخاب میان فردی یک روش مناسب برای کاهش باورهای ارتباطی ناکارآمد دانشجویان مجرد است. در تبیین یافته‌ها می‌توان گفت که در برنامه آموزش‌های پیش از ازدواج به روش برنامه آگاهی و انتخاب‌های بین فردی، افراد آموختند که ارتباط و سازگاری با همسر آینده، بسیار پیچیده‌تر از همتایی یا نداشتن ناهمسانی با او است و لازم است با رفتارهایی شامل از خودگذشتگی در بهبود روابط و افزایش رضایت، نقش خود را ایفا کنند. به عبارتی،

عدم آگاهی نسبت به اهداف و انگیزه‌های ازدواج، بی‌انصافی‌ها، پیش‌داوری‌ها، فریبکاری‌ها، عدم احساس مسئولیت و بی‌توجهی به اصول اخلاقی، بنیاد این نهاد متزلزل می‌شود و این‌ها از مهم‌ترین عواملی هستند که موجب آسیب‌پذیری خانواده می‌شود.

بدین دلیل رخ می‌دهد که زوجین برای ازدواج آماده نبوده، آموزشی دریافت نکرده‌اند و ارتباط موفقی با یکدیگر ندارند. بنابراین آموزش‌های پیش از ازدواج می‌تواند با آموزش مهارت‌های لازم، بر رضایت از زندگی زناشویی تأثیرگذار باشد. نتایج حاکی از آن است که در این آموزش‌ها با مطالعه عوامل مؤثر و تأثیرگذار در ازدواج موفق و نقش این عوامل بر تأمین سازگاری و رضایت از زندگی زناشویی به راهکارهایی کاربردی جهت انتخاب همسر مناسب و ازدواج موفق و همچنین جلوگیری از سرخوردگی در زندگی زناشویی زوجین و بررسی ابعاد و عوامل آن از طریق شناخت متقابل زوجین، درک نیازهای طرفین، تفاهم متقابل، عشق و محبت و تعهد متقابل پرداخته می‌شود. در این رابطه نتایج مطالعات نشان داده است که در برخی از خانواده‌ها به علت عدم شناخت زن و شوهر نسبت به یکدیگر،

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از رسالهٔ دکتری روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین می‌باشد. بدین‌وسیله از اساتید راهنما و مشاور و تمامی کسانی که در انجام این پژوهش مشارکت داشتند، قدردانی و تشکر می‌گردد.

References

1. French JE, Altgelt EE, Meltzer ALJPs. The implications of sociosexuality for marital satisfaction and dissolution. 2019;30(10):1460-72.
2. Bab al-Hakami M, Abbasi Anabed A. Evaluation of the effectiveness of time plan training (marriage enrichment) on increasing satisfaction Women Marriage. Journal of Neyshabur University of Medical Sciences. 2016;5(1):30-8. [In Persian].
3. Helms SW, Sullivan TN, Corona R, Taylor KAJJoiv. Adolescents' recognition of potential positive and negative outcomes in risky dating situations. 2013;28(15):3084-106.
4. Gottman JS, Gottman JM. 10 principles for doing effective couples therapy (Norton series on interpersonal neurobiology): WW Norton & Company; 2015.
5. Sorokowski P, Randall AK, Groyecka A, Frackowiak T, Cantarero K, Hilpert P, et al. Marital satisfaction, sex, age, marriage duration, religion, number of children, economic status, education, and collectivistic values: Data from 33 countries. 2017;8:1199.
6. Bradford K, Stewart JW, Pfister R, Higginbotham BJ. Avoid falling for a jerk (ette): Effectiveness of the premarital interpersonal choices and knowledge program among emerging adults. Journal of Marital and Family Therapy. 2016;42(4):630-44.
7. Moss E, Willoughby BJ. Associations between beliefs about marriage and life satisfaction: The moderating role of relationship status and gender. Journal of Family Studies. 2018;24(3):274-90.
8. Sorokowski P, Randall AK, Groyecka A, Frackowiak T, Cantarero K, Hilpert P, et al. Marital satisfaction, sex, age, marriage duration, religion, number of children, economic status, education, and collectivistic values: Data from 33 countries. Frontiers in psychology. 2017;8:1199.
9. Kepler A. Marital satisfaction: The impact of premarital and couples counseling. 2015.
10. Borowski SC, Tambling RBJTfj. Applying the Health Belief Model to young individuals' beliefs and preferences about premarital counseling. 2015;23(4):417-26.
11. Olson DJJom, therapy f. FACES IV and the circumplex model: Validation study. 2011;37(1):64-80.
12. Robinson MD, Clore GLJPb. Belief and feeling: evidence for an accessibility model of emotional self-report. 2002;128(6):934.
13. Epstein N, Eidelson RJJAJoFT. Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction. 1981;9(4):13-22.

14. SedaghatKhah A, BehzadiPoor S. Predicting the Quality of Marital Relationship on the base of Relationship Beliefs, Mindfulness and Psychological Flexibility. *Journal of Women and Society*. 2017;8(30):57-77. [In Persian].
15. Akhavan Gholami m, Hayati M. The effectiveness of treatment based on acceptance and commitment (ACT) therapy on ineffective communication beliefs and marital adjustment of discordant women. *Knowledge & Research in Applied Psychology*. 2019;20(3):31-43. [In Persian].
16. Hussein S, Alireza J, Zeinab S. Relationship between communication beliefs and the degree of instability of marriage in married men and women. *Journal of Woman & Study of Family*. 2017;9(35):65-77. [In Persian].
17. Tsapelas I, Aron A, Orbuch TJPS. Marital boredom now predicts less satisfaction 9 years later. 2009;20(5):543-5.
18. Gottman J, Gottman JM, Silver N. *Why marriages succeed or fail: And how you can make yours last*: Simon and Schuster; 1995.
19. Van Epp MC. *An Exploration of the dating attitudes, beliefs and behaviors of single army soldiers and their perceived readiness to marry*: Ohio State University; 2006.
20. Van Epp MC, Futris TG, Van Epp JC, Campbell K. The impact of the PICK a partner relationship education program on single army soldiers. *Family and Consumer Sciences Research Journal*. 2008;36(4):328-49.
21. Stewart JW. *Effectiveness, Facilitator Characteristics, and Predictors of the Premarital Interpersonal Choices and Knowledge (PICK) Program*. 2015.
22. Golamreza R, Ghodratollah A, Mansor S, Kaled A. The effectiveness of premarital education Program Based on Premarital Interpersonal Choices and Knowledge in Bachelor students. *Semi-annual Journal of Family Counseling and Psychotherapy*. 2017;6(1):79-97.
23. Ro H-S. *Honoring your family when they are miles away: Family-of-origin factors affecting couple relationship satisfaction in Asian, Anglo, and Asian-Anglo couples*: Texas Tech University; 2007.
24. karimisani P, Esmaili M. The Effectiveness of Pre-Marriage Counseling Model on Marital Satisfaction According to Multiple Aspects Domestic Approach. *Clinical Psychology Research and Counseling* 2015;5(1):4-19. [In Persian].
25. Olson DH, Olson AK. *PREPARE/ENRICH program: version 2000. Preventive approaches in couples therapy*. 1999:196-216.
26. Eidelson RJ, Epstein NJ, Juc, psychology c. *Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs*. 1982;50(5):715.
27. Haydari M, Mazaheri M, Pouretemad H. The relationship between communication beliefs and positive feelings towards the spouse. *Journal of Family Research*. 2005;1(2):122-30. [In Persian].
28. Odera MEA. *Pre-marital counseling and its influence on marital quality among seventh day adventist members in Kibra Division of Nairobi County, Kenya* 2018.
29. Parhizgar O, Esmaelzadeh-Saeieh S, Akbari Kamrani M, Rahimzadeh M, Tehranizadeh MJSE-MJ. *Effect of premarital counseling on marital satisfaction*. 2017;18(5). [In Persian].
30. Harris J. *Adolescent relationship concerns and perceived gains from a relationship education course*. 2017.
31. Boehme RR. *Assessment of the impact of the premarital interpersonal choices and knowledge (PICK) program on adolescents*. 2017.
32. Stanley SM, Amato PR, Johnson CA, Markman HJJ, Jofp. *Premarital education, marital quality, and marital stability: Findings from a large, random household survey*. 2006;20(1):117.
33. Abbasi Ghodratollah. *The Study of Effectiveness of Premarital Interpersonal Choices and Knowledge Program (PICK) on making decision in Mate selection of Single Students*. *Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)*. 2019;9(1):49-68. [In Persian].
34. Rajabi G, Abbasi G, Sodani M, Aslani K. The effectiveness of premarital education Program Based on Premarital Interpersonal Choices and Knowledge in Bachelor students. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*. 2017;6(1):79-97. [In Persian].